

Lunds Universitet
Språk- och litteraturcentrum

Kandidatuppsats
HT08

Osakadialektens förklarande och betonande *nen*

Akiko Ikuta Mellqvist

Handledare: Lars Larm

Abstract

The expression *nen* is a representative characteristic of the Japanese Osaka-dialect. Till this day most local linguistic researchers have only awarded *nen* a cursory mention, whereas Western researchers do not mention it at all. This paper will list some of the most important characteristics of the Osaka-dialect with special focus on *nen* and explain the grammatical qualities of *nen*. Further, it will compare these qualities with the ones of *no da* of Standard Japanese, with which *nen* is often equated. The conclusions that can be drawn from these comparisons are that the two expressions are very similar, but still interpretation of *nen* diverges on several important points such as conjugation, meaning and frequency. Finally, this paper will summarise, discuss the future of *nen* and suggest ways with which research on the expression could be carried forward.

Nyckelord: Japanese, *nen*, Osaka, Kansai, dialect, explanatory, emphasizing

KONVENTIONER OCH FÖRKORTNINGAR

Romanisering

Det modifierade Hepburn-systemet kommer att användas för att transkribera de japanska delarna i uppsatsen. Undantag görs för den syllabiska *n*, som skrivs utan streck ovanför, samt för långa vokalljud som inte skrivs med dubbla vokaler. Dessutom skrivs Ortsnamn och övriga namn på det sedvanliga viset, därför kommer exempelvis Osaka inte att stavas Ousaka eller Oosaka.

Glossering och förkortningar

Jag har glosseringssystemet "the Leipzig Glossing Rules" (LGR)¹ som bas för uppsatsen. Jag följer dock inte detta strikt, utan vissa förkortningar är hämtade ur Larm (2006).

Följande förkortningar kommer att användas:

ADV	adverbial	NEG	negative
ASSUM	assumptive	NMLZ	nominalizer
CMPL	completive	NOM	nominative
COND	conditional	NPAST	nonpast
CONJ	conjunctive	OBL	obligative
COP	copula	PAST	past
EXEV	external evidence	POL	polite
FP	final particle	POLIMP	polite imperative
GEN	genitive	POT	potential
GER	gerund	TOP	topic
HON	honorific	VOL	volition
INFINF	informal inferential	QP	question particle

¹ Tillgänglig på http://www.eva.mpg.de/lingua/pdf/LGR08_09_12.pdf

INNEHÅLL

Abstract	ii
Konventioner och förkortningar	iii
1. Introduktion	1
1.1. Beskrivning av ämnet och problemformulering	1
1.2. Metodologi	2
2. Osaka-dialekten	3
2.1. Definition av Osakadialekt och standardspråk	3
2.2. Osakadialektens egenskaper	4
2.2.1. <i>Ya</i> och <i>dasu</i>	4
2.2.2. Hopdragningar och det syllabiska <i>n</i>	6
3. Det förklarande och betonande <i>nen</i>	8
3.1. Definition av <i>nen</i>	8
3.2. <i>No da</i>	13
3.3. <i>Nen</i>	15
3.3.1. Utbredning	17
3.4. Kategoriseringar av <i>nen</i>	18
3.5. <i>Nen</i> vs. <i>kara da</i>	22
3.6. Kritik mot Maeda	24
4. Konklusion och diskussion	27
5. Bibliografi	29
Appendix	v

1. INTRODUKTION

1.1. Beskrivning av ämnet och problemformulering

Japan har varit föremål för många inhemska språkforskares undersökningar på grund av sina många dialekter. En av dialekterna är den som talas i den västra delen av huvudön Honshu, mer specifikt i området Kansai och staden Osaka.

Det som ska fokuseras på i denna uppsats är ett av de mer utstående karaktärsdragen i Osakadialekten, *nen*, något som generellt sett brukar förklaras som en satsfinal partikel som förekommer i talspråk och fyller samma funktion som standardjapanskans *no da*. *No da* i sin tur beskrivs ofta som ett satsfinalt uttryck som, då det läggs till en mening, inte ändrar meningens innehåll mer än att det lägger till en viss underton, som kan vara exempelvis förklarande eller betonande.

(1)	Kono eiga	wa	subarashi-i	nen		
	denna film	TOP	fantastisk-NPAST	nen		
(2)	Kono eiga	wa	subarashi-i	no	da	
	denna film	TOP	fantastisk-NPAST	NOM	COP	
	'Den här filmen är fantastisk'					

Men vad fyller uttrycket egentligen för funktion i en mening som exempelvis den ovan, hur ska det definieras, och går det verkligen att likställa det med *no da*? Genom tiderna har många lingvister, både japanska och västerländska, skrivit om *no da*, och jag tyckte det var dags för en beskrivning av *nen*. Mitt mål är definiera dess grammatiska egenskaper, innebörd och funktion. Utöver detta hoppas jag även kunna bidra med en etymologisk förklaring till uttrycket och reflektioner över dess värde och hållbarhet.

Själv har jag vuxit upp med *nen* då halva min släkt är rotad i Osaka och talar denna dialekt. Jag har själv använt *nen* frekvent, och som så ofta i ens vardagliga tal reflekterar man inte så mycket över den egentliga betydelsen av de ord man använder. Sedan jag började läsa lingvistik började jag dock lägga märke till hur jag omedvetet avslutar meningar med *nen* i tid och otid, och blev nyfiken på *nens* egentliga innebörd. Onoe (1999:37) påpekar, vilket jag är böjd att hålla med om, att ”man får lust att placera *nen* överallt” (min övers.). Men i likhet med *no da* är det ett uttryck som är väldigt svårt att enkelt beskriva, trots att det används ytterst ofta i vardagliga konversationer.

1.2 Metodologi

För att kunna få svar på ovanstående frågor har jag främst använt mig av Maeda (1977), som är en pionjär inom sitt område och har skrivit den mest omfattande och uttömmande dialektstudien som i princip alla efterföljande refererar till. I hans fotspår följer Onoe (1999), med en mer populärvetenskaplig och modern bok, baserad på Maedas forskning. De är, mig veterligen, de enda som över huvud taget har skrivit något om *nen*. Jag har också använt mig av flera artiklar om *no da*, som brukar betraktas som standardjapanskans motsvarighet till *nen*. Jag har valt att systematiskt analysera dessa artiklar om *no da* och jämföra med böckerna om *nen*, för att slutligen komma underfund med huruvida uttrycken är jämförbara eller ej.

Dessutom har jag använt mig av en informant som är född och uppvuxen i centrala Osaka, Midori Ikuta Mellqvist, för kontroll av exempelmeningar och utbyte av idéer.

Exempelmeningarna i denna uppsats är till största del mina egna, men vissa av dem är tagna ur referenslitteraturen.

2. OSAKADIALEKTEN

2.1. Definition av Osakadialekt och standardspråk

Först och främst gör ämnets natur det nödvändigt med en snabb genomgång av hur man kan klassificera dialekten i fråga. Enligt Shibatani (1990) delar man generellt in Japans huvudö Honshu i ett östligt och ett västligt dialektalt område medan öarna Kyushu och Okinawa formar distinkta dialektala regioner. Den västra delen av Honshu kan delas in på olika sätt och termerna som används är inte helt lätta att definiera. Kinki-regionen täcker en stor del av södra Honshu och definieras officiellt som de två städerna Osaka och Kyoto samt fem prefekturer: Hyogo, Mie, Nara, Shiga och Wakayama. I vardagligt tal används oftare termen Kansai, trots att den är i allra högsta grad svävande. I enighet med detta kallas dialekten i detta område oftast för Kansai-dialekt. Naturligtvis finns det flera olika varianter av denna dialekt. Hur man ska dra gränser för dialekter är naturligtvis en svår fråga vilket språk det än gäller och beror på om man utgår främst från accent, grammatik eller någon annan egenskap (Sanada & Uemura, 2007:357), men för att göra det enkelt väljer jag att kalla det jag skriver om för Osaka-dialekt. Detta beror på att ämnet för denna uppsats, *nen*, som jag ska gå in på i nästa kapitel, är intimt sammankopplat med just Osaka. Med detta sagt går det naturligtvis inte att utesluta att *nen* kan användas i övriga subdialekter av Kansai-dialekten, ej heller att de andra dialektala kännetecken jag kommer att ta upp förekommer enbart i Osaka.

Två andra termer som oundvikligen dyker upp när man studerar japanska dialekter är *hyoujungo* (ofta översatt till 'standard' language) och *kyoutsuugo* (ofta översatt till 'common' language). Inte heller här är skillnaden helt solklar men Ball (2004:358) har en av de mest lättillgängliga förklaringarna:

Common language was seen as that used in a particular area by dialect speakers and 'is the speech that the local people *think* is used in Tokyo'. [...] Standard language, on the other hand, was thought of 'as a normative language which does not exist at present, but will be established by the state by whatever means'.

I den största delen av referenslitteraturen som finns att tillgå om japanska dialekter används termen standardjapanska, således har jag valt att för enkelhetens skull också använda mig av denna term.

2.2. Osakadialektens egenskaper

Även om fokuseringen för denna uppsats kommer att riktas mot *nen*, kommer oundvikligen en hel del andra dialektala fenomen från Osaka-regionen att dyka upp i exempel och på andra ställen. Därför har jag valt att göra en snabb genomgång av dessa, främst för att göra exempelmeningarna och dikterna i bilagan mer begripliga men också för att läsaren ska få en helhetsbild av dialekten.

2.2.1. *Ya* och *dasu*

Utöver uppenbara skillnader i intonation och accent är något av det mest karaktäristiska för Osaka-dialekten det frekventa användandet av *ya*. Detta är helt enkelt den dialektala varianten av *da*, som traditionellt inom japansk grammatik anses vara en kopula. Enligt Maeda (1977) är *ya* det första som människor som flyttar från andra prefekturer till Osaka börjar imitera.

Vidare anses traditionellt exempelvis *darou*, som betyder ”väl” eller ”antar jag”, vara en böjd form av *da* and *desu*. Daniels (1973) påpekar att moderna ordböcker oftast har separata poster för orden *darou* och den artiga varianten av samma ord, *deshou* medan de på andra ställen refererar till dem som former av *da* and *desu*.² Oavsett vad man anser i denna fråga är det ett faktum att *ya* fungerar precis som *da*, och som vi ser i exemplet nedan kan det böjas till det konjunkturala *yarou*.

- (3) Kimi wa shusseki yarou
du TOP närvaro CONJ
'Du ska närvara, väl?'
- (4) Iya, kesseki ya
nej frånvaro COP.NPAST
'Nej, jag ska frånvara'

Utöver *yarou* kan även formerna *yatta*, *yattara* och *yakara* bildas. Däremot finns det ingen artig form av *ya*, utan som representant för standardjapanskans *desu* finns *dasu*. Det är detta *dasu* som i sin tur ändrar form när det kommer till den artiga formen av det konjunkturala *yarou* både i nutid och i dåtid. Det kan tyckas en aning komplicerat, men för att göra det hela mer begripligt har jag sammanställt följande tabell:

² För den som är intresserad har Mills (1977) har en kort och koncis förklaring för att man ska kunna exkludera *desu* och *deshou* från kopula.

Stil	Standardjapanska	Osaka-dialekt	Inkorrekt
”Likgiltig”	Da	Ya	
Artig	Desu	Dasu	* yasu
Dåtid	Datta	Yatta	
Artig + dåtid	Deshita	Deshiten, dashiten	* yeshita
Konjunktiv	Darou	Yarou	
Konjunktiv + artig	Deshou	Dessharou, dassharou	* yashou
Konjunktiv + dåtid	Datta darou	Yatta yarou	
Konjunktiv + artig + dåtid	Datta deshou	Yatta deshou	

Som vi kan se är det egentligen ett ganska logiskt system, då *ya* och varianterna av *ya* endast används då stilen inte är artig.

Enligt Mills (1977) ligger det historiskt sett till så att man kan notera i de äldsta tillgängliga källorna att den ursprungliga formen av kopulan *da* var *ni ar* och den sammandragna varianten *nar*. I slutet av Heian-perioden³ blev varianten *ni te ar* sammandragen till *de ar*. Det var ur detta *de ar* som *da* och *ja* utvecklades i olika delar av Japan, *da* i öst och *ja* i väst. Framkomsten av det moderna *ya* började att så smått utvecklas ur *ja* vid Tenpou-periodens⁴ slut. I Meiji-periodens⁵ början fick *ya* plötsligt kraft och blev mer allmänt använt, för att nå sin höjdpunkt i modern tid. En Osaka-invånare säger i en intervju att ”till skillnad från hårdheten i *da* känns *ya* mjukt mot örat. [...] *Ya* ligger närmre *desu* än vad det ligger nära *da*. Men medan *desu* används till främlingar, är *ya* ett ord som visar på avslappnad familjekänsla” (Fujiwara 1962:283) (min övers.) Maeda (1977:154) uttrycker det som att ”*ya* har blivit så populärt att man skulle kunna kalla den moderna Osakadialekten för *ya-ben* (‘*ya*-dialekt’)” (min övers.).

En sak som dock bör noteras är att emedan *ya* och dess variationer fortfarande används frekvent, så blir *dasu*, den artiga formen av *desu*, alltmer ovanlig. Enligt min informant användes *dasu* fortfarande flitigt av den äldre generationen ända fram till omkring 1960-talet men har alltmer ersatts av standardjapanskans *desu*. Undantagen är försäljare, som fortfarande kan höras använda dessa gamla uttryck.

³ Japansk tidsera som varade från 794 till 1185.

⁴ Japansk tidsera som varade från 1830 till 1844.

⁵ Japansk tidsera som varade från 1868 till 1912.

Varianterna *dashatta* och *dassharou* är ännu mer undantryckta, och används inte alls, såvida man inte vill uppnå en komisk effekt i exempelvis manzai⁶.

2.2.2. Hopdragningar och det syllabiska *n*

Ett annat fenomen som är typiskt för Osakadialekten är sättet på vilket man drar samman ord. *Yoku* 'bra' blir *you*, *omoshiroi* 'intressant' blir *omoroï*, *chigau* 'vara olik' blir *chau*, *kore/sore wa* 'det här/det där' blir *kora/sora*, etc. Jämför följande två exempel på samma mening, där (5) representerar standardjapanska och (6) Osakadialekten:

- (5) Watashira mo anataru mo ik-ana-kute wa nara-na-i
vi också ni också gå-NEG-GER TOP bli-NEG-NPAST
- (6) Watera mo antaru mo ik-annaran
vi också ni också gå-OBL
'Både vi och ni måste gå'

Även *desu* med den dialektala slutpartikeln *na*, *desu na* och *dasu na* dras samman och blir till *den na* och *dan na*.

Dessa hopdragningar sammanfaller med det frekventa bruket av den syllabiska nasalen *n*. En av anledningarna till att Osaka-dialekten ofta uppfattas som "mjukare" än standardjapanskan är tendensen att använda *n*. Det är inte så konstigt att folk från östra Japan, som är vana vid meningar som är fulla av dubbla konsonanter och skarpa konsonanter som *k* och *t*, uppfattar Osakadialekten som mjuk och slapp, då den är full av det syllabiska *n* och mjuka ljud som *h* och *ng*. Jämför följande meningar, där (7) representerar standardjapanska och (8) representerar Osakadialekten:

- (7) Hayaku yat-te kure na-kucchaa
fort göra-GER åt bli-OBL
- (8) Hayo se-na akan gana
fort göra-NEG dåligt FP
'(Han/hon) måste göra det här åt (mig) fort'

Ibland blir *n* helt enkelt tillagt efter ordet (exempelvis *no-n*, *kashi-n* och *zouni-n* i kontrast till standardjapanskans nominaliserande partikel *no*, *kashi*, 'godis' och *zouni*, 'zouni-soppa') och ibland byts det sista i:et eller u:et i ordet ut mot *n* (exempelvis *yuure-n*, *sumo-n*

⁶ Manzai är en populär form av ståuppkomik som förknippas med Osaka då komikerna (manzai utövas nästan alltid i par) traditionellt har varit från Osaka och pratat Osakadialekt.

och *bo-n* i kontrast till standardjapanskans *yuurei*, 'spöke' *sumou*, 'sumo-brottning' och *bou*, 'buddhistmunk').

För övrigt byts ofta bokstaven *s* ut mot bokstaven *h* (*han* och *mahen* i kontrast till standardjapanskans *san* 'Mr/Mrs' och *masen*, artig, negerande verbsuffix), vilket medför samma mjuka effekt.

En annan företeelse som förknippas med Osaka är det negerande suffixet *hen*, som fungerar likadant som standardjapanskans *nai*.

- (9) Wakara-hen
förstå-NEG
'(Jag) förstår inte'

Slutligen finns det många dialektala ord som oftast förknippas med Osaka. Några av de som kommer dyka upp i denna uppsats är *wate* 'jag', *akan* 'dåligt; nej', *donai* 'hur' och *ee* 'bra'.

Naturligtvis finns det mycket mer att nämna om Osaka-dialekten, men pga. platsbrist får det utebli. För den som är intresserad rekommenderar jag Maeda (1977) och Onoe (1999).

3. DET FÖRKLARANDE OCH BETONANDE *NEN*

3.1 Definition av *nen*

För att få en fast grund att stå på innan jag går in djupare på *nens* funktion och innebörd ska jag börja med att i detta kapitel analysera uttrycket utifrån dess grundläggande egenskaper och form. Efter detta ska jag fokusera på innebörden samt skillnader och likheter med andra uttryck.

Nen brukar beskrivas som en dialektal satsfinal partikel som är staden Osakas motsvarighet till standardjapanskans *no da*. I princip alla mina källor benämner *nen* som en satsfinal partikel, bl.a. Kishie (2000:189) och Onoe (1999:45). Ball (2004:363) kallar *nen* för ”the discourse particle *nen*”.

Men vi kommer senare att se att man för det första kan böja *nen*⁷, och att man för det andra kan lägga till partiklar efteråt. Utifrån dessa fakta kan man dra slutsatsen att *nen* varken är satsfinalt, då det inte behöver avsluta en sats, eller en partikel, då partiklar i japanska aldrig böjs. I denna uppsats kommer jag endast att referera till uttrycket som *nen*, men ska man kalla det något så passar det kanske bra med *det förklarande nen* eller *det betonande nen*.

Onoe (1999) förklarar att *no da* som uttrycket brukar liknas vid, som för övrigt inte heller är en partikel utan en predikatsförlängning⁸, markerar omständigheter som bara talaren känner till, eller som ingår i en situation som finns i talarens närhet. *No da* brukar också uppges inneha en konkluderande funktion, alltså att talaren bekräftar i slutet av meningen att det som just sades var korrekt. Rimligtvis borde då även *nen* inneha denna betydelse.

Nen förekommer enbart i talspråk och kan inte översättas till god svenska, men för att läsaren ska få sig en ungefärlig bild av andemeningen kan man säga att det möjligen kan översättas till något i stil med det ”faktum är att...” eller ”...så är det” som uteblir i början respektive slutet av en svensk mening. Betrakta följande exempel:

(10) Kono eiga wa subarashi-i nen
denna film TOP fantastisk-NPAST nen
'Den här filmen är fantastisk'

(11) Ashita gakkou e ik-a-hen nen
imorgon skola till gå-NPAST-NEG nen

⁷ Till skillnad från adjektiv och verb böjs aldrig japanska partiklar.

⁸ Predikatsförlängningar är grammatikaliserade markörer som förlänger predikatet genom att följa på finita former av verb och adjektiv (Larm, 2006).

'(Jag) ska inte gå till skolan imorgon'

För att kunna förstå *nens* innebörd är det förmodligen lättast att titta på en mängd exempelmeningar, men såhär i början provar vi att göra ytterligare en översättning, en övertydlig sådan. Man skulle kunna översätta (10) med '(Det är så att) den här filmen är fantastisk' och (11) med '(Det förhåller sig så att jag) inte ska gå till skolan imorgon'.

Nen kan, som vi ser i meningarna ovan, följa på icke-dåtidsform av både i-adjektiv⁹ och verb. Detta gäller alla typer av verb, vare sig det är konsonant-, vokal- eller oregelbundna verb¹⁰. Eftersom *nen* är förbehållet talspråk, dras nästan alltid vokal- och oregelbundna verb ihop med *nen*. Således säger man *kun nen* istället för *kuru nen* och *taben nen* istället för *taberu nen*.

- (12) Ima kara keeki o tabe-n nen
nu från tårta OBJ äta-NPAST nen
'Nu ska jag äta tårta'

Nen kombineras alltid med den i föregående kapitel nämnda kopulan *ya* som är typisk för Kansaiområdet, då det kommer efter substantiv och na-adjektiv. Exempel (13) är taget ur en manzai:

- (13) Nande wate ga uma no senzo ya nen
varför jag NOM häst GEN föregångare COP.NPAST nen
'Varför skulle jag vara en föregångare till hästen?'

- (14) Kono kuruma wa benri ya nen
denna bil TOP användarvänlig COP.NPAST nen
'Den här bilen är användarvänlig'

Vidare ändrar *nen* form när det refererar till något i dåtid. Istället för standardjapanskans verb + *ta*, lägger man till *ten* efter verbet. Regionala skillnader gör det möjligt att även säga *tan*. Notera att meningar i stil med (15) på grund av denna regel är ogrammatisk.

- (15) * Kinou gakkou e it-ta nen
igår skola till gå-PAST nen

- (16) Kinou gakkou e it-t-en/-an
igår skola till gå-PAST-nen

⁹ Inom japanskan brukar man skilja på i-adjektiv, sådana som likt verb kan böjas, och na-adjektiv, sådana som följs av en kopula.

¹⁰ Japanska verb brukar delas in i konsonantverb, vokalverb och oregelbundna verb beroende på vad verbstammen slutar på.

'(Jag) gick till skolan igår'

- (17) Osaka mo mukashi wa shizuka-na machi yat-t-en
Osaka också förr TOP lugn-COP.NPAST stad COP.PAST-
nen
'Även Osaka var förr i tiden en lugn stad.'

Som vi såg i föregående kapitel är det vanligt med sammandragningar av ord i Osaka, och detta appliceras väldigt ofta på verbets gerundiumform *te iru* formen då den följs av *nen*:

- (18) Gakkou e it-ten nen
skola till gå-GER nen
'(Han/hon) är i skolan'

Nen kan också användas i frågor. Uttrycket kan dock inte kombineras med den interrogativa partikeln *ka*, och kan inte heller i sin ursprungsform, alltså *nen*, användas i vanliga frågor. Se det ogrammatiska exemplet (19).

Ska *nen* användas i en fråga böjs det till *non*, som i (20).

- (19) * Gakkou e it-ta nen Ø / ka?
skola till gå-PAST nen QP
- (20) Gakkou e it-ta-n/non?
skola till gå-PAST-nen
'Gick (han/hon) till skolan?'

Däremot går det utmärkt att använda *nen* eller någon form av *nen* i frågor som börjar med frågeord.

- (21) Doko e it-ta-n/non/nen?
vart till gå-PAST-nen
'Vart gick (han/hon)?'

Vilken ändelse man än väljer har de ungefär samma nyans. Däremot förändras betydelsen av en fråga något då *nen* används, på samma sätt som en vanlig mening kan ha samma grundläggande innehåll med eller utan *nen*, men med förändrad underton.

Det finns även meningar som börjar med ett frågeord men som mer än en fråga är ett betonande. Framför denna typ av meningar är det inte helt ovanligt att man har det betonande ordet *ittai*, som skulle kunna översättas till "i hela fridens namn".

- (22) Ittai nande gakkou e mada it-te-hen nen?
hela.fridens.namn varför skolan till ännu gå-GER.NEG nen
'Varför i hela fridens namn har du inte gått till skolan ännu?'

Nen har inte har någon artig form men kan följa på *desu* och *masu*. Återigen är de sammandragna varianterna möjliga, *den nen* och *man nen*, eftersom *nen* är begränsat till talspråk. Man bör dock uppmärksamma att det finns en överhängande risk att inte bli tagen på allvar av den yngre generationen om man använder dessa uttryck.

- (23) Kono eiga wa subarashi-i desu nen / den nen
 denna film TOP fantastisk-NPAST POL nen / POL nen
 'Den här filmen är fantastisk'
- (24) Ashita gakkou ni ik-i-masu nen / man nen
 imorgon skolan till gå-NPAST.POL nen / POL nen
 'Jag ska gå till skolan imorgon'

Vidare kan *nen* följas av diverse partiklar, exempelvis de satsfinala partiklarna *wa*, *yo* och *na*.

- (25) Ima kara keeki o tabe-n nen wa/yo
 nu från tårta OBJ äta-NPAST nen FP
 'Nu ska jag äta tårta'
- (26) Dare ya nen na
 vem COP.PAST nen FP
 'Vem är det?'

Nen kan också följas av den sammanlänkande partikeln *kara*, som i följande exempel:

- (27) Ashita no jugyou ga hachi-ji ni hajima-ru
 imorgon GEN lektion NOM åtta.klockan börja-NPAST
 (nen) kara, konban wa yo-u made o-sake o
 (nen) därför ikväll TOP berusad-NPAST tills HON-sake OBJ
 nom-ana-i hou ga ii desu.
 dricka-NEG-NPAST alternativ NOM bra POL
 'Imorgon börjar lektionen klockan åtta, så du borde inte dricka sake tills du blir berusad ikväll'

Man bör dock se upp med denna användning av *nen kara*. Trots att meningen bara har ändras med något så formmässigt obetydligt som *nen* före *kara*, skiljer sig betydelsen dock rent nyansmässigt. En mening utan *nen* är ett simpelt råd utan några undertoner. Läger talaren däremot till *nen*, antyder denne att han/hon har någon grund för att misstänka att den tilltalade skulle dricka sig berusad. Därför kan detta tillägg av *nen* göra att motparten tar illa vid sig, ifall denne inte har visat några tecken på att vara typen som dricker för mycket.¹¹

¹¹ Kuno (1973) omnämner detta angående *no da* på s. 228-229.

Vad gäller modala uttryck som *rashii*, *hazu da* (*hazu ya* i det här fallet) och *darou* (*yarou* i det här fallet), kommer *nen* oftast efter dem.

- (28) Gakkou e ik-u rashi-i nen
skola till gå-NPAST EXEV-NPAST nen
'Det verkar som att (han/hon) ska gå till skolan'
- (29) Gakkou e ik-u hazu ya nen
skola till gå-NPAST ASSUM COP.NPAST nen
'(Jag) antar att (han/hon) ska gå till skolan'
- (30) Gakkou e ik-u nen yarou
skola till gå-NPAST nen CONJ
'(Jag) antar att (han/hon) ska gå till skolan'

Som vi kan se utgör *yarou* i exempelmening (30) ett undantag. Detta beror på att *yarou* är ett subjektivt modalt uttryck (Larm 2006).

Vidare påstår min informant att angående det mer informella modala uttrycket *mitai da*¹² (*mitai ya* i det här fallet), kan man eventuellt uttrycka sig på två sätt:

- (31) Gakkou e ik-u mitai ya nen
skola till gå-NPAST INFINF COP.NPAST nen
'Det verkar som att han/hon ska gå till skolan'
- (32) ? Gakkou e ik-u nen mitai
skola till gå-NPAST nen INFINF
'Det verkar som att han/hon ska gå till skolan'

Hon framhävde dock att (31) är långt mer använd och är det som låter mest naturligt då man hör dem första gången. (32) däremot låter lite underlig, men skulle kanske kunna accepteras i vissa kontexter. Vidare poängterade hon att vad det gäller *nen* i kombination med modala uttryck finns det inga klara bestämmelser, och många av de oskrivna regler som finns är väldigt beroende på situation och intuition.

Alla ovanstående exempel förklarar hur *nen* fungerar och betar sig i specifika situationer, men de ger oss inte en konkret uppfattning om hur *nen* används eller vilken betydelse uttrycket egentligen har. Detta ska jag försöka råda bot på i kommande kapitel.

¹² I fallet *mitai da* är det möjligt att ta bort kopulan, som vi ser i exempel (38), så det här är inget som är typiskt för Osaka-dialekten (Larm, 2006).

3.2. *No da*

Som jag har nämnt ovan brukar *nen* beskrivas som en motsvarighet till standard-japanskans *no da* (eller den artiga formen *no desu*, samt de sammandragna varianterna *n da* och *n desu*). För att på enklast sätt kunna begripa vilken innebörd *nen* har, är det viktigt att man är på det klara med hur detta *no da* fungerar. Trots att *no da* är ett frekvent använt uttryck är det inte helt lätt att definiera. Rent morfologiskt är uttrycket uppdelat i den nominaliserande partikeln *no* och kopulan *da*¹³, och den ordagranna översättningen skulle vara 'it is a fact that...' (Alfonso 1966:406).

Alfonso (1966:405) förklarar betydelsen såhär:

Basically, the meaning of a sentence does not change by the addition of NO DESU to it. However, the presence of NO DESU adds certain overtones to the statement, for it indicates some EXPLANATION, either of what was said or done, or will be said or done, and as such always suggests some context or situation.

De flesta av mina källor är överens om att det innebär ett förklarande (Alfonso, 1966; Kuno, 1973; Onoe, 1999). Utöver det har det föreslagits att *no da* innehar rollen att det förklarar omständigheter som bara talaren känner till, eller som tillhör en situation som finns i talarens närhet (Onoe, 1999), att det är betonande (Alfonso, 1966; Martin, 1998; McGloin, 1980) samt att det "presenterar ny information som om det redan var känt" (McGloin, 1980). Takatsu (1991:168) förklarar det såhär:

NO DA provides cohesion in that it draws attention to the link between the proposition embraced by it and the context in which this proposition appears. It indicates that the whole proposition is referring either to the preceding utterance(s) in the conversation or to the situation in which the conversation takes place. In other words, it provides cohesion with either the linguistic or the extra-linguistic context. NO DA provides cohesion not only to the previous statement or to the situation of the utterance but also, in a sense, between the speaker and the addressee. The speaker requests the addressee's cooperation in the interpretation of the utterance.

Takatsu är fullt medveten om att denna förklaring kan te sig något diffus jämfört de mer konkreta tolkningarna, som att det fungerar förklarande eller betonande, men anser att detta är

¹³ Här kanske det vore på sin plats att kommentera att *no da* dock bör ses som en syntaktiskt fixerad enhet pga. att *no* i denna kontext inte längre har sin vanliga funktion som nominaliserare (McGloin (1980:145).

poängen; att nyansen hos *no da* är så pass vag att den kan tolkas olika beroende på kontext. Hon betonar även att det, samtidigt som det är viktigt att notera alla de olika användningsområdena, är mer upplysande att utforska vad de har gemensamt.

Men låt oss återgå till kategoriseringar. Alfonso (1966) anser att *no da* kan delas in i en förklarande form, en betonande form och en mildt korrigerande form. Han skriver att den förklarande formen kan ange källa:

- (33) Kore wa Ginia no kitte desu. Tomodachi kara mora-tta
detta TOP Guinea GEN frimärke POL kompis från få-PAST
n desu.
NOM POL
'Det här är ett frimärke från Guinea. Jag fick det av min kompis.'

Och även förklara varför något bör bli gjort:

- (34) Haya-ku ki-te kudasai. Minna mat- te ir-u
fort-ADV kom-GER tack alla vänta-GER är-NPAST
n desu.
NOM POL
'Skynda dig! Alla väntar på dig.'

No da kan också, likt *nen*, användas i frågor. Uttrycket fungerar även likadant som *nen* i avseendet att det inte kan kombineras med den interrogativa partikeln *ka* (förutom i *no das* artiga form *no desu*), men däremot tillsammans med frågeord. Alfonso (1966:406) förklarar det såhär:

The reason is that such a question [questions introduced by words of question] often presupposes a certain amount of knowledge already, knowledge for which the questioner is seeking additional information or some explanation. "Who is coming?", for instance, presupposes that the questioner knows someone is coming. One could ask DARE GA KIMASU KA, but by asking DARE GA KURU N DESU KA one indicates a desire to have some explanation for an already known fact. For this reason DOOSHITE 'how?' and NAZE 'why?' are quite commonly followed by the NO DESU pattern.

Den betonande formen av *no da* framställs, likt *nen*, ofta som en fråga och i kombination med *ittai*. Den betonande formen kan i sin tur inneha olika betydelser. Förutom den typ av meningar som är formade som frågor, kan det vara meningar av en allmänt betonande natur. Alfonsos (1966) ger följande exempel:

- (35) Doushitemo shinji-ru koto ga deki-nai n desu.
 för.mitt.liv tro-NPAST sak NOM kan-NEG NOM POL
 'Jag kan inte för mitt liv tro på det'

Det kan även vara rena utrop eller intyganden, som om någon har ifrågasatt det man just sa:

- (36) Soo na n desu.
 så COP NOM POL
 'Så är det (antydande: 'och inte motsatsen')

Slutligen har han skapat en kategori med *no da* som fungerar milt korrigerande. Dessa *no da* har stora likheter med det förklarande *no da* eftersom det företrädesvis används då man rättar barn som har gjort fel och förklarar hur det ska göras, exempelvis om barnet har ätit tillräckligt men ändå vill ha mer mat:

- (37) Mou takusan tabe-ta n deshou
 redan mycket äta-PAST NOM CONJ.POL
 'Du har redan ätit tillräckligt' (lit.) 'Du har väl redan ätit mycket?'

3.3. *Nen*

Nu har vi sett hur olika lingvister ser på *no da*. Frågan som uppstår här är då om allt det ovan sagda kan appliceras även på *nen*. Svaret på den frågan är ja. I alla exempel i föregående kapitel kan vi byta ut *no da* mot *nen*. Men de är inte helt och hållet likadana.

1. För det första böjs det i dåtid, som vi såg i bl.a. följande exempel:

- (38) Kinou gakkou e it-t-en/-an
 igår skola till gå-PAST-nen
 'Jag gick till skolan igår'

Här är källorna dock inte överens om huruvida detta är en böjning av *nen* eller ej. De flesta källorna utgår från detta utan någon närmare förklaring. Enligt Onoe (1999) finns det ingen historisk etymologisk förklaring för *ten*-formen. Istället var det helt enkelt så att *ta*-ljudet i dåtidböjningen av japanska verb blev hopsmält med *en*-ljudet i *nen* och blev till *ten*. Det var enligt honom något framtvingat som visade sig vara så användbart att det inte ifrågasattes för sitt spontana skapande. Enligt Sanada, Okamoto & Ujihara (2001:94) är det dock en kombination av verbets dåtidsform samt nominaliseraren *no*.

2. För det andra används *nen* i ett bredare fält än vad *no da* gör. Det kan användas oftare utan att bli enträget, och meningen kan trots den höga frekvensen av *nen* låta naturlig (se sid. 22).

3. För det tredje kan *nen*, som redan har konstaterats, följa på de artiga formerna *desu* och *masu*, och även dras ihop till *den nen* och *man nen*. Enligt Martin (1998:856) är det ovanligt att kombinera *no da* med *desu* och *masu* (ej att förväxla med den artiga formen av *no da*, som är *no desu*), medan Onoe (1999:47) sträcker sig så långt som till att påstå att det på standardjapanska är otänkbart att säga *desu no da* eller *masu no da*. Han poängterar även att det är ett intressant fenomen att man kan kombinera artighetsmarkörer som symboliserar att talaren har respekt för lyssnaren, med *nen*, som så ofta beskrivs som ett intimt uttryck som för parterna närmre varandra. Enligt honom representerar denna samexistens det som är så typiskt för karaktären hos invånarna i Osaka.

Sammanfattningsvis är *nen* så pass likt *no da* i sin betydelse att det är förståeligt att de konstant jämförs. Men med de tre punkterna ovan som utgångspunkt blir det dock uppenbart att denna liknelse förenklar omständigheterna något. *Nen* är av allt att döma mer självständigt och komplext än vad denna jämförelse tillåter en se.

Historiskt sett är det så att *nen* ursprungligen utvecklades från *no ya* och har genomgått den morfologiska förändringen från *no ya* till *ne ya* till *nen*. Den gängse uppfattningen är att *no ya* kommer från standardjapanskans *no da*, med samma nominaliserande patrikel *no*, men att kopulan *da* har bytts ut mot Osakadialektens variant *ya*. (Onoe 1999:35) Dock påstår Maeda (1977:155) att *nen* består av *ne + n*, och att det är detta *ne* som är en omvandling av *no ya*. Om man förenklar och bara säger *ne*, vilket enligt honom inträffar ofta, så blir uttrycket med ens hårt och oartigt. Även om accenten och intonationen skiljer sig från den satsfinala partikeln *ne* som används i standardjapanskan, kan det för ett ovant öra vara svårt att skilja dem åt eftersom de båda läggs till i slutet av meningen.

(39) Kono eiga wa subarashi-i ne(n)
denna film TOP fantastisk-NPAST nen
'Den här filmen är fantastisk'

(40) Kono eiga wa subarashi-i ne
denna film TOP fantastisk-NPAST FP
'Den här filmen är fantastisk, inte sant?'

Kishie (2000), som har utfört en nyare undersökning, påstår dock att denna åtskillnad där *ne* anses hårdare, inte längre görs. I den unga generationen används *nen* även då man gör hårda och oartiga uttalanden, och *ne* används i princip aldrig längre i Osaka. Hans uppfattning

får medhåll av min informant, som dock poängterar att båda tänkesätten kan vara korrekta beroende på vem man frågar.

3.3.1. Utbredning

Nen brukar få stå som representant för Osaka-dialekten, men enligt en isogloss som Kishie har framställt¹⁴ kan vi se att användandet skiljer sig i de olika delarna av prefekturen. På frågan ”använder du *nen* i uttryck som *kyou wa hitori de iku nen* (idag ska jag gå ensam)?” (min övers.), har han delat upp folks svar i tre punkter:

- 1), 'ja'
- 2), 'jag hör det ibland men använder det inte själv'
- 3), 'jag har aldrig ens hört det'

Betraktar man isoglossen kan man se att 1 dominerar i hela själva staden Osaka och både norrut och österut inom prefekturen, med få undantag. Längre söderut blir 2 allt vanligare för att i Senboku och Sennan i den sydligaste delen av Osaka-prefekturen nästan helt övergå i 3. *Nen* har alltså i princip inte trängt in i detta område över huvud taget.

Eftersom undersökningen inte bara är uppdelad efter områden utan även efter åldersgrupper, är det lätt att se att det finns ett samband mellan *nens* befintlighet söderut och generationer. Det är många i den äldre generationen söder om Kishiwada som inte accepterar *nen* och många anser det vara ett uttryck som är förbehållet för staden Osaka. Däremot använder medelålders och unga i denna region gärna *nen*.

Kishie beskriver att då *nen* accepterades av den unga generationen söder om Kishiwada, uppstod ett mycket intressant fenomen. Som vi tidigare har sett i exempelmeningarna (15) och (16) böjs *nen* då man ska göra om det till dåtidsform, så att exempelvis verben *iku nen* och *miru nen* blir till *itten* och *miten*. Men den unga generationen i Sennan¹⁵ säger *itta nen* och *mita nen*, vilket för folk från staden Osaka låter mycket onaturligt. Troligtvis är det ett oavsiktligt fel som har uppstått då man ska böja verb analogiskt utifrån *nen*-formen, något som Kishie benämner som en sorts ”hyper correction”. Han avslutar med att gissa att det bara är en tidsfråga innan *nen* sprider sig ännu längre söderut.

¹⁴ Kishie (2000:199). Jag har försökt få tag på Kishie för att fråga huruvida det går bra om jag använder hans isogloss i sin helhet i uppsatsen, men då jag inte hade möjlighet till detta blir jag tyvärr istället nödgad att bara beskriva den.

¹⁵ Den sydvästligaste delen av Osaka-prefekturen.

3.4. Kategoriseringar av *nen*

Som vi såg finns det lingvister som anser att en av *no das* egenskaper är att det visar på förklaring. Onoe (1999) har ett målande exempel på att detsamma kan sägas även om *nen*.

Innan jag tar upp detta exempel är det kanske läge att förklara att Osaka sedan urminnes tider har varit Japans mest inflytelserika handelsstad. Över hela landet är därför bilden av stadens invånare intimt förknippad med serviceinriktning och kundtjänst, och därmed egenskaper som att de är jordnära, pragmatiska, humoristiska och annat som är viktigt för en lyckad affärsman. Man kan märka att många karaktäristiska egenskaper hos Osaka-dialekten avspeglar denna gamla tid, då handeln var en viktig kultur där man lade stor vikt vid att uttrycka sig på ett visst sätt och med en viss jargong.

Onoe (1999:34-35) beskriver att man, ifall man går in i en affär och frågar efter något och får svaret *omahen* 'finns inte', så får man känslan av att man får skäll för att man tränger sig på och frågar irrelevanta saker. Enligt honom har det tydligen varit så sedan gammalt inom köpmannakretsar i Osaka att man poängterade just detta när man undervisade lärlingarna i hur man tilltalar kunder. Hamnade man i denna situation skulle man lägga till *nen* så det blev *omahen nen*. Det finns ett talesätt som lyder *kotoba ni nen ga taran no wa kimochi ni nen ga taran no ya*¹⁶, vilket betyder ungefär "att *nen* saknas i ens tal betyder att *nen* (omtanke) saknas i ens känslor". Att bara svara *omahen* är att slänga ur sig ett naket faktum, medan *nen* i denna kontext gör att man kan drapera detta kalla faktum genom att förklara för kunden om omständigheterna i ens affär, dvs. det jag nämnde ovan, något som bara talaren känner till. *Omahen nen* skulle på svenska kunna översättas till något i stil med "nej tyvärr finns det inte" eller "det ligger dessvärre till så att det inte finns".

Allt detta om att man bör vara artig mot kunder kan tyckas vara självklart. Det naturligtvis inte bara på Osakadialekten man kan vara ursäktande och artig. Men poängen är att användningen av *nen* gör om det från simpel och ibland alltför utpräglad artighet till en välvilja som är mer implicit.

Men Onoe (1999:39-45) poängterar också att *nen* inte enbart används för snälla, mjuka förklaringar. För att ge exempel på den stora variationen i uttrycket presenterar han tre dikter av Shimada Yoko, som jag har valt att lägga i ett appendix och sedan markera med exempelmeningens nummer för att göra eventuellt efterföljande enklare. Han kallar följande *nen* för "det erkännande *nen*" eftersom det visar känslan av att talaren öppnar upp sig själv

¹⁶ För de läsare som kan japanska kan det eventuellt vara till hjälp för förståelsen att se talesättet utskrivet på japanska: 「言葉にねんが足らんのは気持ちに念が足らんのや」.

och visar för motparten något som bara talaren känner till och som har att göra med talaren själv.

- (41) Uchi shit-ten nen
jag vet-GER nen
'Jag vet'

Nästa exempelmeningars *nen* fyller funktionen av att talaren anklagar motparten för att inte denne samtycker om det som just sades. Han kallar detta *nen* för "det anklagande *nen*".

- (42) Netou nai nen
sova-VOL NEG nen
'Jag vill inte sova'

- (43) Nebutame nanka shi-te-hen nen
sömniga.ögon nånting göra-GER.NEG nen
'Jag har inte sömniga ögon'

Det är samma funktion som Alfonso uttrycker att *no da* har då det är ett utrop eller ett intygande, och som översattes med 'Så är det (antydande: 'och inte motsatsen')'.

I (44) och (45) lär talaren ut något (som inte rör talaren själv, men som han/hon vet om) till lyssnaren med ett "faktum är att..." och därför har Onoe valt att kalla det för "det instruerande *nen*".

- (44) Warusa bakkashi shi-an nen
elakheter bara göra-NPAST nen
'Han hittar bara på elakheter'

- (45) Yowai ko ni wa yasashi-i nen
svag barn mot TOP snäll-NPAST nen
'Han är snäll mot de svaga barnen'

Vidare anser han att "det erkännande *nen*" och "det anklagande *nen*" kombineras i följande båda exempel:

- (46) Ano ko kana-wan nen
det barn stå.ut-NEG nen
'Jag står inte ut med honom'

- (47) Sensou iya ya nen
krig ogilla COP.NPAST nen
'Jag gillar inte krig'

Han kallar *nen* i följande meningar för ”det viljeuttryckande *nen*” eftersom de antyder att talaren uttrycker en önskan och vad talaren planerar att göra.

- (48) Asobu nen
leka-NPAST nen
'Jag ska leka'
- (49) Oki-ten nen
vaken-GER nen
'Jag är vaken'
- (50) Sekai no hito to akushu o suru nen
värld GEN folk med handskakning OBJ göra-NPAST nen
'Jag ska skaka hand med folk från hela världen'

I följande meningar indikerar *nen* att talaren själv för första gången lägger märke till innehållet i det han/hon just sade och kommer till insikt, och därför kallas det för ”det upptäckande *nen*”.

- (51) So ya nen
det COP.NPAST nen
'Just det'
- (52) Uchi no koto kamai-tai nen
jag GEN sak uppmärksamhet-VOL nen
'Han vill ha min uppmärksamhet'
- (53) Onnanoko kate yar-eru nen
flicka också göra-POT nen
'Flickor kan också'
- (54) Yat-tara nandemo yar-eru nen
göra-COND vad.som.helst göra-POT nen
'Om vi provar kan vi göra vad som helst'

Enligt Onoe kan även nummer (54) påstås vara detta ”upptäckande *nen*”, men det behöver det inte vara något som talaren har kommit till insikt om för första gången, utan skulle också kunna vara något som talaren var på väg att glömma och återigen påminns om. I dessa fall kallar han det för ”det erinrande *nen*”.

Slutligen nämner han att en typ av *nen* inte representeras i någon av dikterna, och detta är ”det beordrande *nen*” som i nedanstående exempel:

- (55) Sassato su-ru nen
fort göra-NPAST nen
'Gör det fort'

Sammanfattningsvis väljer Onoe att kategorisera *nen* på ett helt annat sätt än hur t.ex. Alfonso gjorde med *no da*. Medan Alfonso nöjer sig med att dela upp *no da* i en förklarande, en betonande, en milt korrigerande form samt ett par subkategorier till den förklarande, kan vi se hur Onoe istället skapar kategorierna erkännande, anklagande, instruerande, viljeuttryckande, upptäckande, erinrande och beordrande för *nen*. Faktum är att han anser att samma kategoriseringar kan appliceras även på *no da*. Så kan man uttrycka det, man kan även uttrycka det som att många av Onoes indelningsgrupper skulle kunna jämföras med Alfonsos. Om jag utifrån min egen tolkning skulle analysera vad de båda menar med sina beskrivningar, skulle det se ut såhär:

Onoes <i>nen</i>-uppdelning	Alfonsos <i>no da</i>-uppdelning
Erkännande, instruerande, viljandeuttryckande, upptäckande, erinrande	Förklarande
Beordrande	Milt korrigerande
Anklagande	Betonande

I samma veva skriver dock Onoe att trots att *nen* och *no da* har samma ursprung, används *nen* i ett bredare område. Många meningar som slutar med *nen* skulle framstå som krystade och underliga om *nen* byttes ut mot *no da*. Han använder som exempel att det lätt kan uppfattas som tungt och påträngande om man säger *na no da* eller *suru no da*, och därför inte används speciellt ofta i vardagligt tal, även fast det är grammatiskt korrekt. I kontrast till detta kan *ya nen* eller *suru nen* sägas på ett mycket naturligt sätt.

Onoe relaterar inte detta till användandet av *nen* i dikterna, men faktum är att det skulle låta mycket onaturligt på många ställen om man i dikterna ersatte *nen* med *no da* eller *n da*. På de flesta ställen är det utbytbart, men det faktum att det i ett vardagligt samtal på Osakadialekt inte skulle vara det minsta underligt att klämma in så många *nen* som t.ex. i dikten Uchi shitten *nen*, medan det på standardjapanska hade låtit mycket onaturligt med så många *no da*, säger en hel del.

Onoes personliga förklaring till detta är att *nen* förändrades i kvalitet eftersom Osakas befolkning märkte att det var nödvändigt med en ”satsfinal partikel” som passade deras öppna personlighet, och att den breddade meningen av *nen* är en del av stadens invånarens karaktärsdrag.

3.5. *Nen* vs. *kara da*

Vi har hittills konstaterat att *nen* innehar en förklarande funktion. Men kan man då anta att det går att byta ut mot *kara da*, som betyder 'därför'?

Betrakta följande *nen*-meningar:

- (56) Kinou gakkou e ik- ana-katta. Kaze o
igår skola till gå-NEG.PAST förkylning OBJ
hii-cha-tt-en
dra-CMPL.PAST-*nen*
'Jag gick inte till skolan igår. (Det beror på att) jag drog på mig en
förkylning.'
- (57) Mada ne ni iki-taku-na-i! Kono eiga wa
ännu sova till gå-VOL.NEG.NPAST denna film TOP
subarashi-i *nen*
fantastisk-NPAST *nen*
'Jag vill inte gå och lägga mig ännu! (Förklaringen till det är att) den
här filmen är fantastisk.'

Ibland kan det vara som i exemplen ovan, att förklaringen till det som har sagts även råkar vara orsaken till det. Med andra ord: *förklaringen* till att jag inte gick till skolan igår är att jag drog på mig en förkylning. Detta är även *orsaken* som bidrog till att jag inte kunde gå till skolan. Som vi såg innan kan *kara* följa på *nen*. I fallen ovan skulle man kunna lägga till *kara* i slutet. Det skulle alltså inte bli tårta på tårta, utan bara uppenbart att det första påståendet beror på det andra påståendet. Att, som det ser ut nu, *inte* ha *kara* gör uttalandet mer implicit. Man säger inte rakt ut att det är en förklaring man just kom med, men det uppfattas ändå. Däremot går det också att i fall som de ovan, byta ut *nen* mot *kara da*.

- (58) Kinou gakkou e ik-ana-katta. Kaze o
igår skola till gå-NEG.PAST förkylning OBJ
hii-cha-tta kara desu
dra-CMPL.PAST därför POL
'Jag gick inte till skolan igår. (Det beror på att) jag drog på mig en
förkylning.'

Men inte alla förklaringar ger orsaker. Följande mening skulle bli konstig om *nen* ersattes med *kara desu*:

- (59) Kaze o hii-cha-tta. Kinou gakkou e
 förkylning OBJ dra-CMPL.PAST igår skola till
 ik-ana-katt-en.
 gå-NEG.PAST-nen
 'Jag drog på mig en förkylning. (Därför) gick jag inte till skolan igår'

Hade vi i denna mening ersatt *nen* med *kara desu* hade översättningen blivit "Jag drog på mig en förkylning. (Det beror på att) jag inte gick till skolan igår". Den är inte ogrammatisk eftersom den, i en viss tolkning, skulle kunna vara begriplig. Man skulle kunna tänka ut alla möjliga kontexter, som att hela familjen ligger hemma och är sjuka, och att man bäst undviker att bli smittad genom att hålla sig borta, exempelvis gå till skolan. Men som sagt är den i det vanligaste sammanhanget mycket konstig. Vi kan alltså konstatera att detta *kara desu*-utbyte fungerar endast när det som har blivit sagt kan göras till subjekt för konstruktionen med *no wa*. Betrakta följande två exempel, där två påståenden byter plats.

- (60) a. Kinou gakkou e ik-ana-katta. Kaze o hii-cha-tta
 igår skola till gå-NEG.PAST förkylning OBJ dra-CMPL.PAST
 kara desu.
 därför POL

- b. Kinou gakkou e ik-ana-katta no wa kaze o
 igår skola to gå-NEG.PAST NOM TOP förkylning OBJ
 hii-cha-tta kara desu.
 dra-CMPL.PAST därför POL
 'Jag gick inte till skolan igår eftersom jag drog på mig en förkylning'

- (61) a. Kaze o hii-cha-tta. Kinou gakkou e
 förkylning OBJ dra-CMPL.PAST igår skola till
 ik-ana-katta kara desu.
 gå-NEG.PAST därför POL

- b. Kaze o hii-cha-tta no wa kinou gakkou e
 förkylning OBJ dra-CMPL.PAST NOM TOP igår skola till
 ik-ana-katta kara desu.
 gå-NEG.PAST därför POL
 'Jag drog på mig en förkylning igår eftersom jag inte gick till skolan'

Kuno (1973:227) förklarar att eftersom det i det första exemplet är möjligt att göra denna förändring, är (60) a. grammatisk och det är av att meningen då den görs om till *no wa kara desu* inte är begriplig som (61) a. inte fungerar. Vidare förklarar han huvudskillnaderna mellan *no desu* (i detta fall *nen*) och *kara desu* som

(i) the former gives an explanation, and the latter a reason, for what has been said; and (ii) while the former accepts as its understood subject some vague circumstances such as the hearer's appearing to be ready to go out or not looking well, the latter requires that what has been said be syntactically qualified as its subject.

Kuno förklarar också att *no da* i jämförelse med *kara da*, trots att de båda uttrycker en förklaring, är mycket vagare och ospecifikt medan *kara da* behöver ett någorlunda konkret subjekt. Därför kan man vanligtvis inte, då någon ser lite blek ut, fråga:

- (62) * Kibun ga waru-i kara desu ka?
känsla OBJ dålig-NPAST därför POL QP
'Är det för att du inte mår bra?'

Vad gäller relationen till *kara da* fungerar *no da* och *nen* likadant. Sammanfattningsvis kan man av ovanstående anledningar inte likställa *kara da* med *nen*, trots att de båda har en förklarande innebörd.

3.6. Kritik mot Maeda

Maeda har varit en stor influens för forskningen inom Osaka-dialekten och att han har genomfört ovärderliga undersökningar. Man behöver bara titta på vad som helst som har skrivits om denna dialekt för att upptäcka att Maeda i princip är den enda som det refereras till och den främsta inspirationskällan för alla. Men jag finner några punkter på vilka han är otydlig.

Låt oss titta på hur han analyserar en dialog ur en manzai:

- (63) a. Kyou hodo hara no tatsu yukai-na koto na-i wa.
idag så irriterande roligt-COP sak vara-NEG.NPAST FP
'Jag har aldrig varit med om något så irriterande roligt som idag.'
- b. Kettai-na iikata su-na. Donai shi-ta
konstig-COP uttryck göra-POLIMP hur göra-PAST
iu-u nen
säga-NPAST nen
'Sluta uttrycka dig så motsägelsefullt. Vad menar du hände?'

Maeda (1977:155) väljer ut den sista meningen och analyserar den i en tabell. Han ställer upp olika varianter från det mest ursprungliga (och därmed mest artiga) till det allt mer förkortade, och kategoriserar det sedan i två dialektkolumner.

	Tokyo	Osaka
1	Doushita no to iu no da	Donaishita iu no ya
2	Doushita tte iu n da	Donaishita iu ne ya
3	Doushita tte n da	Donaishita iu ne (n)

Alltså, även om vi bryter ner meningen så slutar den på standardjapanska alltid med *n da* (m.a.o. slutar den på *da* ända till slutet) medan *no ya* smälter ihop och kan bli till *ne* (som är det som blir kvar efter *nen*).

Som sagt är *ya* en dialektal variant av kopulan *da*. Ändå framhärdar Maeda att *ya* (och *no ya*) fyller samma funktion som *ne(n)*. Utifrån detta förklarar han sedan, med hjälp av en dialog ur en manzai, att betydelsen av *nen* håller på att förändras:

- (64) a. Baan to han oshi-te kure-man nen yarou, baan to
 bang med stämpel trycka-GER ge-POL nen CONJ bang med
 han oshi-te.
 stämpel trycka-GER
 '(Han/hon) stämplar det åt mig med en smäll alltså, med en smäll'
- b. Maa. Doko e han oshi-hari-man nen ya.
 jaha var på stämpel trycka-HON-POL nen COP.NPAST
 'Jaha. Var stämplade (han/hon)?'

Han påpekar då att om det är så att *ya* och *no ya* fyller samma funktion som *nen*, är ju *nen yarou* och *nen ya* tårta på tårta. Enligt honom kan man se det som att *nens* karaktär har förändrats på sista tiden, och att det har gått från att vara ett konkluderande hjälpverb till att bli en partikel som antyder att talaren är imponerad. Han förklarar att det är därför som man kan sätta *ne(n)* efter *ya* och *no ya*, som i följande exempel:

- (65) Nande wate ga uma no senzo ya nen
 varför jag NOM häst GEN föregångare COP.NPAST nen
 'Varför skulle jag vara en föregångare till hästen?'

Som vi har sett sägs det att man blev strängt tillsagd i överklasskvarterens affärer och köpmannahus med talesättet ”att *nen* saknas i ens tal betyder det att *nen* (omtanke) saknas i ens känslor” om man avslutade en mening utan *nen*. Men ifall *nen* innehar samma funktion

som *ya* blir det sannerligen tårta på tårta. Maeda undrar då om man inte snarare i detta fall kan säga att det är ”för mycket *nen*”, men tycker å andra sidan att det är en överdrift att påstå att *nen* har övergått helt och hållet till att bli bara en partikel. Bara genom att ha den betonande skillnaden, finns trots allt den konkluderande betydelsen kvar.

Tyvär förklarar Maeda inte närmare *varför* han anser att *ya* och *no ya* fyller samma funktion som *ne(n)*. Med tanke på att detta synsätt skiljer sig radikalt från den gängse synen om att *ya* är en kopula, tycker jag att det är underligt att han inte förklarar sig mer. Enligt mig motsäger han dessutom sig själv, eftersom det är han som har gjort den historiska utvecklingen där han radar upp *no ya > ne ya > ne(n)*. Om vi istället för någon av dessa hade infogat bara ett *ya*, hade meningen blivit ogrammatisk.

Vidare kommenterar Maeda, angående detta, att om man på standardjapanska vill sätta *da* efter ett verb, måste man mellan dem lägga till den nominaliserande partikeln *no* (detta gäller inte för *darou*). Om man inte gör detta blir meningen visserligen inte ogrammatisk, men i de flesta kontexter blir den onaturlig och talaren framstår som en landsortsbo. Sedan skriver han att denna partikel, *no* behövs även på Osaka-dialekten. Med andra ord påstår han att man inte kan säga *donaishita iu ya* istället för *donaishita iu no ya*. Men om nu *ya* har samma funktion som *nen*, som han påstår, så borde det gå. Jag har mycket svårt att se hur detta går ihop.

En annan sak som är oklar är hans uppfattning om att *nen* består av *ne* med tillägget *n*, och att det är detta *ne* som är en omvandling av *no ya*. Även här frångår han den gängse synen om att *nen* är en förenkling av *ne ya* som i sin tur kommer från *no ya*, fastän han själv har gjort denna historiska uppritning. Och detta helt utan någon förklaring. Om det nu är som han säger undrar jag *varför* han inte förklarar vad *n:et* i *ne + n* är för något. Detta skulle jag gärna gå in på mer men blir tvungen att avstå pga. tidsbrist.

4. KONKLUSION OCH DISKUSSION

Målet med denna uppsats har varit att definiera och beskriva Osaka-dialektens uttryck *nen* med hjälp av japansk dialektforskning, västerländska grammatikers arbeten om *no da*, egna exempel och en informant som utgångspunkt. Fokuseringen har riktats mot att genom att jämföra *nen* med *no da* och analysera *nens* roll i exempelmeningar och dikter, komma fram till dess betydelse.

Ett konstaterande som man kan dra utifrån ovanstående jämförelser är att *nen* mycket riktigt är väldigt svårdefinierat. Trots att det är möjligt att göra användningsregler och utesluta vissa tillämpningar, finns det så pass många undantag och plats för personliga stilval att det är väldigt svårt att göra en konkret karta över användningen, även om det går att märka vissa mönster. Lägg till detta till att Kishie (2000) kommit fram till att den unga generationen i Sennan använder ”fel” böjningsmönster då de ska göra en dåtidsböjning, och det faktum att *nen* i kombination med modala uttryck är relativt fritt från regler, och *nen* framstår som ett ganska obestämt uttryck.

Det kan även konstateras att *nen* oundvikligen har många likheter med standardjapanskans *no da* och det kanske inte är så konstigt att de ofta likställs. Men det faktum att de faktiskt fungerar olika på en del punkter bör inte förbises. De upptäckter som gjordes i denna uppsats som stödjer idén om att *nen* skiljer sig från *no da* är att *nen* kan böjas i dåtid, att *nen* kan användas i ett bredare fält, samt att *nen* kombineras med de artiga formerna *desu* och *masu*.

Resultatet av denna uppsats borde, främst pga. att det är första gången som uttrycket *nen* blivit över huvud taget omnämnt på något annat språk än japanska, vara till hjälp för de icke-japaner som är intresserade av japanska dialekter. Enligt mig skulle man kunna ta resultatet vidare genom att forska om och på så sätt klargöra en del punkter som jag själv inte hann med pga. tidsbrist, såsom varför *nen* fungerar som det gör i modala uttryck, och vilken framtid som *nen* går till mötes.

Angående denna sista fråga kan jag, med hjälp av bl.a. Kishie och strömningar som jag själv har noterat i modern japansk populärkultur, gissa att *nen* inte kommer att försvinna på ett bra tag. Visserligen finns det undersökningar som visar att användandet av standardjapanska former har ökat med 40 % de senaste 90 åren, men det finns även information om att den unga generationen har uppmärksammat dessa förändringar och för att få stopp på dem har börjat ändra sitt dialektala mönster. (Sanada & Uemura, 2007:359). De upphöjer dialekternas status genom att välja att använda sig av dem istället för standardspråk. Lägg till detta till att Shibata

(1999:191-192) omnämner att Kansaiinvånarens attityd till vad som brukar kallas för "the dialect (inferiority) complex" är tvärt emot den sedvanliga. Då många som talar en dialekt code-switchar till standardspråk då de lämnar sin region, är Kansai-bor kända för att göra tvärtom.

Till skillnad från andra dialektala uttryck som gradvis håller på att gå förlorade, som *dasu*, har *nen* hittills inte visat några tendenser till att bli mindre populärt. Tvärtom kan man notera hur den unga generationen i Osaka genererar nya, populära manzai-duos och låtar där *nen* spelar en central roll.

Man kan misstänka att detta beror på att *nen*, till skillnad från *dasu*, inte har någon rättvis motsvarighet i standardjapanskan. Jämför man den skillnad i mångsidighet och attityd som finns mellan *nen* och *no da*, med de i jämförelse ganska identiska *desu* och *dasu*, anar man att det var ganska naturligt för *dasu* att övertas av *desu* emedan *no da* förmodligen kommer att stöta på mer motstånd innan uttrycket kan överta *nens* plats.

BIBLIOGRAFI

- Alfonso, A. (1966). *Japanese Language Patterns: A Structural Approach*. Tokyo: Sophia University L.L. Center of Applied Linguistics.
- Ball, C. (2004). Repertoires of registers: dialect in Japanese discourse. *Language & Communication* **24**. 355-380.
- Daniels, F. J. (1973). Does Modern Japanese Have a copula? *Bulletin of the School of Oriental and Africal Studies, University of London*. **36-2**. 261-270.
- Fujiwara, Y. (1962). *Hougengaku*. Tokyo: Sanseido.
- Kishie, S. (2000). Osaka-fu Sennan Hougen no Bunpu to Doutai (Dialectal Change and Variation in the Southern Area of Osaka Prefecture). *Journal of Language and Literature*, **7**. 185-220.
- Kuno, S. (1973). *The Structure of the Japanese Language*. Cambridge: The MIT Press.
- Larm, L. (2006). *Modality in Japanese*. D. Phil. Thesis, University of Oxford.
- Maeda, I. (1977). *Osaka-ben*. Tokyo: Asahi Shinbunsha.
- Martin, S. E. (1998). *A reference grammar of Japanese*. (Rev. uppl.) Honolulu: University of Hawaii Press.
- McGloin, N. H. (1980). Some Observations concerning No Desu Expressions. *The Journal of the Association of Teachers of Japanese*, **15.2**. 117-149.
- Mills, David O. (1977). Teaching the Japanese Copula. *The Journal of the Association of Teachers of Japanese*, **12.1**. 7-20.
- Miyaoka, O., Sakiyama, O. & Krauss, M. E. (eds.) (2007) *The Vanishing Languages of the Pacific Rim*. New York: Oxford University Press.
- Onoe, K. (1999). *Osaka Kotoba-gaku*. Osaka: Sogensha.
- Palter, D. C., Slotsve K. (1995). *Colloquial Kansai Japanese – The Dialects and Culture of the Kansai Region*. Boston: Charles E. Tuttle Publishing.
- Sanada, S., Okamoto M. & Ujihara Y. (2006) *Kiite Oboeru Kansai Osaka-ben Nyuumon*. Tokyo: Hitzuji Syobo Publishing.
- Sanada, S. & Uemura, Y. (2007) Japanese Dialects and Ryukyuan. In Miyaoka, O., Sakiyama, O. & Krauss, M. E. (eds), 355-367.
- Shibatani, M. (1990). *The languages of Japan*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Takatsu, T. (1991). A Unified Semantic Analysis of the NO DA Construction in Japanese. *The Journal of the Association of Teachers of Japanese*, **25.2**. 167-176.

APPENDIX

Uchi shitten nen

Ano ko kanawan nen (46)
Kakuretete odokashiyaru shi
Souji wa namakeyaru shi
Warusa bakkashi shiyannen (44)
So ya kedo
Yowai ko ni wa yasashii nen (45)
Uchi shitten nen (41)

Ano ko kanawan nen
Uchi no kutsu kakushiyaru shi
Nooto wa nozokiyaru shi
Warusa bakkashi shiyan nen
So ya kedo
Hokano ko ni wa seehen nen
Uchi shitten nen

So ya nen (51)
Uchi no koto kamaitai nen (52)
Uchi shitten nen

Nen nen uta

Nen nen you nen nen you
Nen nen Naniwa wa nen no machi
Netounai nen (42) asobu nen (48)
Nemutou nai nen okiten nen (49)
Nebutame nanka shitehen nen (43)
(the rest has been omitted)

Onnanokono maachi

Kikai ni tsuyou te
Genki ga you te
Supiido sukina onnanoko ya de
Uchi no yume wa pairotto ya
Jambojettoki ugokashitai nen
Onnanoko kate yareru nen (53)
Yattara nandemo yareru nen (54)

Jag vet

Jag står inte ut med honom
Han gömmer sig och skrämmer mig och
Han undviker städningen och
Hittar bara på elakheter
Visst, men
Han är snäll mot de svaga barnen
Jag vet

Jag står inte ut med honom
Han gömmer mina skor och
Tjuvkikar i mitt häfte och
Hittar bara på elakheter
Visst, men
Han gör det inte mot de andra barnen
Jag vet

Just det
Han vill ha min uppmärksamhet
Jag vet

Nen nen-sång

Sov sov nu sov sov nu
Sov sov Naniwa (Osaka) är en nen-stad
Jag vill inte sova, jag ska leka
Jag är inte sömnig, jag är vaken
Jag har inte sömniga ögon
[...]

Flickornas marsch

Duktig med maskiner och
Pigg och glad och
En flicka som gillar fart – det är jag det
Min dröm är att bli pilot
Jag vill köra jumbojet
Flickor kan också
Om vi provar kan vi göra vad som helst

Shinbou dzuyou te
Aiso ga youte
Shaberun sukina onnanoko ya de

Uchi no yume wa gaikoukan ya
Sekai no hito to akushu o suru nen (50)
Onnanoko kate yareru nen
Okaasan ni natta kate yareru nen

Chikara ga tsuyou te
Dokyou ga you te
Suriru no sukina onnanoko ya de
Uchi no yume wa renjaa ya
Saigai okitara tasukeni iku nen
Onnanoko kate yareru nen
So yakedo sensou iya ya nen (47)
Heitaisan ni wa narahen nen

Uthållig och
Ålskvård och
En flicka som gillar att prata – det är jag det

Min dröm är att bli diplomat
Jag ska skaka hand med folk från hela världen
Flickor kan också
Åven om man har blivit mamma kan man

Stark och
Modig och
En flicka som gillar spånning – det är jag det
Min dröm är att bli en råddningsarbetare
Om en katastrof sker ska jag dit och hjälpa till
Flickor kan också
Visst, men jag gillar inte krig
Jag ska inte bli soldat
(min övers.)